

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора
Чаговець Алли Іванівни на дисертацію Цзі Лей
«Формування культури художньо-педагогічного спілкування
майбутнього вчителя образотворчого мистецтва»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки,
галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Актуальності обраної теми дисертаційного дослідження

В дисертаційному дослідженні Цзі Лей розроблено, обґрунтовано та експериментально перевірено методичні основи формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва, що набуває актуальності в аспекті вирішення проблеми професійно-педагогічної підготовки фахівців мистецько-педагогічних спеціальностей.

Актуальність обраної Цзі Лей теми дисертаційного дослідження зумовлена вимогами сучасних соціо-культурних умов розвитку освітнього простору України, по-перше, тому, що є необхідність поглибити й розширити знання про шляхи професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва. По-друге, в зростанні ролі культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва у вирішенні сучасних завдань освіти й виховання молоді. По-третє, достатньо високими вимогами до рівня культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва, як важливої детермінантої його професійної культури (художньої та педагогічної).

Отже, констатуємо, що виконане Цзі Лей дисертаційне дослідження присвячене актуальній проблемі вищої мистецько-педагогічної освіти і тому є своєчасним і перспективним.

*Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій,
сформульованих у дисертації та їх новизна*

Вивчення рукопису дисертаційного дослідження Цзі Лей засвідчує, що авторський підхід до розкриття методичних основ формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва можна характеризувати як ґрунтовний. На нашу думку, аргументованими є методологічний апарат й теоретичні засади дослідження.

Вірогідність і достовірність одержаних результатів дослідження, викладених у висновках до розділів й у загальних висновках, забезпечена використанням значних у кількісному вимірі й різноманітних за типами джерел, які містять перелік наукових праць українських і зарубіжних педагогів та психологів, матеріалів сучасних підручників, збірників, методичних посібників, словників, дисертацій, публікацій фахових часописів, а також застосуванням комплексу методів дослідження, адекватних меті і завданням роботи.

Наголосимо також на наявній у дослідженні відповідності об'єкта та предмета дисертації її меті й завданням, що сприяє забезпеченню коректності висвітленню отриманих результатів.

Зміст дисертації та її завершеність

Дисертаційне дослідження Цзі Лей складається із анотації, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, літератури до кожного розділу (332 найменувань, з яких 5 іноземною мовою, викладених на 31 сторінці), загальних висновків та 20 додатків (обсягом 64 сторінки). Позитивно оцінюємо розроблену автором структуру роботи: чітко обґрунтовано й сформульовано її методологічний апарат (об'єкт, предмет, мету і завдання), забезпечено відповідність поставлених завдань висновкам дослідження, які логічно випливають із змісту основного тексту дисертації. Зміст розділів і підрозділів відповідає назві структурних компонентів роботи.

У першому розділі дисертації переконливо обґрунтовується поняття культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва як фундаментальна категорія освітніх, педагогічних наук, зокрема теорії і методики професійної підготовки художника-педагога, що характеризує індивідуально-особистісний рівень засвоєння студентами суспільно-значущого культурно-педагогічного досвіду реалізації комунікативного потенціалу образотворчого мистецтва в навчально-виховній роботі з дітьми та молоддю (с. 81).

Вартим уваги є запропоновані автором змістові характеристики культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва, які перетворюються на певні напрями й завдання організації навчально-професійної діяльності студентів ЗВО художньо-педагогічного профілю та критерії оцінки її результативності, що розкриваються у визначених структурних складових: аксіологічному, когнітивному, особистісному та технологічному компонентах (с.83).

Важливим науково-методичним результатом дослідження, представленим у 2 розділі роботи, слід вважати розроблені автором методичні основи формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутніх вчителів образотворчого мистецтва, які вдало унаочнено на с. 175. Методичні основи змодельовано в дослідженні як логічно вмотивовану педагогічну систему, спрямовану на актуалізацію й розвиток аксіологічних, когнітивних, особистісних і технологічних художньо-комунікативних можливостей студентів та побудовану на засадах обраних педагогічних підходів, висунутих принципів, спроектованих й обґрунтованих умов та розробленого методичного забезпечення педагогічного управління цим процесом.

Не менш цікавим та інформативним вбачаємо і матеріал 3 експериментального розділу роботи, у якому представлено діагностичну базу вивчення сформованості культури художньо-педагогічного спілкування

майбутнього вчителя образотворчого мистецтва, що складається з розроблених покомпонентних критеріїв – ціннісно-потребнісного, знанієво-компетентнісного, емоційно-рефлексивного, діяльнісно-поведінкового з їх показниками, диференційованих, залежно від міри прояву, за чотирирівневою градацією: високий, достатній, середній та низький рівні; комплексу валідних й достатньо інформативних методик, дібраних до кожного з визначених показників, а також висвітлено результати проведених на його основі констатувального та формувального експериментів.

Отже, аналіз змісту дисертаційного дослідження Цзі Лей засвідчує його завершеність, досягнення висунутої мети та успішне вирішення поставлених завдань, у результаті чого отримано результати, що відзначаються науковою новизною, теоретичною та практичною значущістю, а саме: уперше здійснено цілісний науковий аналіз проблеми культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва; розроблено методичні основи формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва в процесі професійно-педагогічної підготовки та експериментально перевірено їх ефективність; розроблено систему критеріїв, показників та рівнів сформованості культури художньо-педагогічного спілкування студентів ЗВО мистецько-педагогічного спрямування; уточнено сутність поняття «культура художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва»; конкретизовано зміст і структуру культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва; удосконалено педагогічні підходи, принципи та умови формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва в процесі професійної підготовки; методи, форми і прийоми формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва в процесі професійної підготовки; подальшого розвитку набули положення щодо шляхів вдосконалення професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя образотворчого

мистецтва у ЗВО, а також засоби комплексної діагностики й вдосконалення досліджуваної професійно-особистісної властивості майбутнього вчителя образотворчого мистецтва.

Висновки до розділів і загальні висновки достатньо логічно аргументовані. Їх зміст переконує у тому, що автор досяг сформульованої мети дослідження і виконав визначені у вступі завдання. Загалом зміст дисертації, публікацій дисертантки дає підстави стверджувати, що подане до захисту дослідження є самостійним і завершеним, його результати містять наукову новизну, мають теоретичне і практичне значення, пройшли необхідну апробацію у ході обговорень на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях.

*Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій,
сформульованих у дисертації та наукових публікаціях,
зарахованих за темою дисертації*

Основні наукові положення дисертації, сформульовані висновки та запропоновані рекомендації, як і матеріали кожного з розділів рукопису, достатньо повно відображені у 7 одноосібних публікаціях автора, цілком обґрунтовано зарахованих за темою дисертації. Це – 3 статті у вітчизняних фахових виданнях, 1 – у зарубіжному періодичному виданні, 3 – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій. Означені наукові положення, висновки та рекомендації, наведені у публікаціях пошукувача та викладені у рукописі дисертації, демонструють дотримання академічної доброчесності їх автора.

Таким чином, здійснений аналіз дисертації дає підстави вважати, що виконане Цзі Лей дослідження є завершеною працею, у якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що у сукупності вирішують важливе для педагогічної науки і практики завдання формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва.

Зауваження щодо змісту дисертації

У цілому, оцінюючи позитивно дисертаційне дослідження Цзі Лей, вважаємо за потрібне висловити певні побажання та міркування, частина яких носить дискусійний характер:

1. У змісті практичного значення дослідження автором зазначено, що результати, отримані в ході наукового пошуку, можуть модифікуватися і використовуватися в багаторівневій підготовці студентів освітніх закладів мистецько-педагогічного профілю як України, так і Китаю (с.26.). Тому було б доцільно більше уваги приділити компаративному аналізу розвідок китайських та українських науковців з проблеми дослідження.

2. Позитивно оцінюючи напрацювання автора щодо теоретичних засад дослідження вважаємо, що робота значно б виграла при наочному узагальненні у вигляді таблиці або аналітичної схеми інформації про структурно-змістової характеристику культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя образотворчого мистецтва в підрозділі 1.2.

3. Для підвищення рівня практичної цінності розробленого дисертантом методичного забезпечення формування культури художньо-педагогічного спілкування майбутнього учителя образотворчого мистецтва в процесі професійно-педагогічної підготовки варто було б представити програму нормативної дисципліни навчального плану педагогічної підготовки вчителя образотворчого мистецтва «Педагогічна творчість», яка виступила експериментальним фактором у дослідженні (с.136.).

4. Було б не зайвим представити у додатках дисертації первинні емпіричні дані проведених експериментальних зрізів, що додало б переконливості здійсненому аналізу й покращило б оформлення роботи.

Проте висловлені зауваження та побажання мають переважно дискусійний характер, не є принциповими та суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку проведеного дослідження. У цілому вони не знижують вагомої теоретико-практичної значущості результатів

